

Επίγνωση

ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΗ

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

- Άλέξανδρου Κοσματόπουλου: *Έσωτερική Κατάθεση*
- *Ό τρόπος τής καινής Βασιλείας*
- πρ. Β. Θερμοῦ: *Ποιά κοινωνία προτείνουμε στους έφήβους μας;*
- π. Κωνσταντίνου Καλλιανού: *Τής Πεντηκοστής*

101

ΙΟΥΛΙΟΣ
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ
2007

ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΕΥΧΟΥΣ

Οί εικόνες τοῦ ἐξωφύλλου («Μετέωρα», 1988), τῆς 2ης σελίδας («Μαυρομάτα Εὐρυτανίας», 2004) καθὼς καί τό στολίδι στή σελίδα 12 ἀνήκουν στόν Θεσσαλονικιό ζωγράφο Θανάση Μπακογιώργο. Τά κοσμήματα τῶν σελίδων 5,10,15,16,17 καί 19 προέρχονται ἀπό τό τεῦχος 149-150 τοῦ περιοδικοῦ «Ἑλληνική Δημιουργία». ΟΠΙΣΘΟΦΥΛΛΟ: Μετάληψις, Μοναστήρι Στουντένιτσα, Γιουγκοσλαβία.

ἘΣΩΤΕΡΙΚὴ ΚΑΤΑΘΕΣΗ*

Ἀλέξανδρου Κοσματόπουλου

Οταν ὁ ἐκδότης Ἀθανάσιος Καγιᾶς μοῦ πρότεινε νὰ ἐκδώσει ἐκ νέου τὸ βιβλίο μου *Λόγος εἰς Νίκον Γαβριήλ Πεντζίκη*, αἰσθάνθηκα μιὰ εὐφροσύνη. Ἀναζητώντας κατόπιν τὴν πηγὴ τῆς εὐφροσύνης μου, ἀναλογίστηκα πῶς δὲν ἔχει τόση σημασία ἡ σχέση μου μέ τόν Πεντζίκη, ὅσο ἡ ἀναζήτηση τοῦ νοήματος τῆς σχέσης αὐτῆς μέσα στό χρόνο. Γιατί τί εἶναι μιὰ συνάντηση ἂν δέν ξεπερνᾶ τά χρονικά ὄρια τῆς διάρκειάς της; Ὅταν δέν συνιστᾶ ἓνα τοπίο, ἀλλά ὑπαγορεύεται ἀπό τὴν ἀνάγκη τῆς στιγμῆς, ἢ τὴν ιδιοτέλεια; Τί μπορεῖ νὰ συνδέει δύο ἀνθρώπους μέ ἐντελῶς διαφορετικές ιδιοσυγκρασίες, ἔστω καί ἂν ἐμφιλοχωρεῖ τό στοιχεῖο τῆς μαθητείας;

Ὁ Πεντζίκης δέν σοῦ ἔδειχνε ἓναν δρόμο προκειμένου νὰ τόν μιμηθεῖς, ἀλλά ἓνα πνευματικό παράδειγμα, ὥστε νὰ ἀναζητήσεις τόν δικό σου δρόμο στά βᾶθη τοῦ ἑαυτοῦ σου. Νά οικειωθεῖς τά σκοτάδια σου.

Ἡ δική μας ἀναφορὰ εἶναι πρὸς τό πρόσωπο τοῦ ἄλλου, ἔστω καί ἂν τό πρόσωπο αὐτό βρίσκεται ἐν ἐκλείψει. Ἡ ἀντιγραφή δέν ἀποτελεῖ ἐξωτερική μίμηση. Μέ τὴν ἀντιγραφή καταγράφονται στό ἐσωτερικό τῆς ἀνοικτῆς καρδιᾶς οἱ πνοές τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, τά λόγια πού ἐκφέρουμε ὑπαγορεύονται μέσα μας. Ὅλα συμβαίνουν ἐντός μας, καί εἶναι σάν νὰ συμβαίνουν γιὰ πρῶτη φορά, καθὼς τό ἀποκαλυπτόμενο συμπίπτει μέ τόν ἀποκαλύπτοντα. Εἶναι ἀμάρτημα νὰ μὴν εἶσαι παρών σ' αὐτό πού συμβαίνει μέσα σου, γράφει κάπου ὁ Πεντζίκης. Συνήθιζε ἀκόμη νὰ λέει: «Ζῶ ὅταν μιλῶ». Ἐγὼ ζῶ ὅταν σιωπῶ.

Ἡ συναίσθηση τῆς πτώσης εἶναι πού μᾶς ὠθεῖ σέ μιὰ στροφή ἐσωτερική, πρὸς μιὰ βαθύτερη κατανόηση, σέ μιὰ βαθύτερη κοινωνία μέ τόν ἑαυτό

---

* Περιλαμβάνεται στό βιβλίο τοῦ Ἀλέξανδρου Κοσματόπουλου, *Λόγος εἰς Νίκον Γαβριήλ Πεντζίκη*, ἐκδόσεις Μυθονία, Θεσσαλονίκη 2007.

μας και την ψυχή μας, μεγαλύτερη δυνατότητα έκφρασεως της κοινωνίας αυτής. Είναι δύσκολο να υπερβεί κανείς, να σβήσει από τη μνήμη του την εικόνα που έχει για τον εαυτό του, να αφήσει, αφήνοντας πίσω του βεβαιότητες και κεκτημένα. Χάνεται η πνευματική εγρήγορση, και δεν μπορεί να συνεχίζει έναν πνευματικό δρόμο όταν βασίζεται σε όσα έχει πετύχει, ή νομίζει πως πέτυχε. Είναι δύσκολο να βγούμε από την πνευματική αδράνεια, αν δεν βιάζουμε συνεχώς τον εαυτό μας. "Ω, αυτή η βαθιά κατανόηση που δεν είναι καρπός μαθήσεως και πληροφοριών, αλλά γνώση υπεράνω πάσης γνώσεως. Αυτή η πτώση, ή κάθοδος στον άδη των πραγμάτων, μας οδηγεί να βρούμε την οδό της σωτηρίας μέσα μας. Μπορεί να εξακολουθούμε να βλέπουμε γύρω μας μόνο σκοτάδι, αλλά μέσα μας υπάρχει τό φως.

"Όταν πεθάνουμε θά είναι σαν να μην υπήρξαμε ποτέ. Μένουμε στο κελί μας καθηλωμένοι, και ανοιγόμαστε σε ένα θυμαστό ταξίδι. Η κίνησή μας δεν έχει σχέση με το Φανταστικό ή το κυνήγι κάποιας χίμαιρας. Είναι ένα ταξίδι μέσα στα νοήματα των πραγμάτων. Κινούμαστε στο χώρο των μη βλεπομένων. Σ' αυτό που δεν φαίνεται και στα μάτια των πολλών δεν υπάρχει. Το τραπέζι που εργαζόμαστε είναι το σπήλαιο και τα ντουβάρια τα βράχια του έρημητηρίου μας. Απ' εδώ υψωνόμαστε προς το άγνωστο.

Στην άφατη σιωπή ενός εγκλεισμού που δεν είναι εγκλεισμός αλλά απεραντοσύνη όταν η καρδιά ανοίγεται προς το άγνωστο, όταν αφήνομαστε στο άγνωστο, σ' εκείνο που μας είναι ξένο και δεν μας ανήκει, σ' αυτόν τον συνεπαρμό που δεν έχει όρια, με έμπιστοσύνη απέραντη χωρίς να ζητάμε για τον εαυτό μας παρά μόνο την άορατη παρουσία που μας συνεπαίρει. Ένα φως που μας ακολουθεί, και θά μας συνοδεύει και μετά θάνατον φωτίζοντας τον δρόμο μας.

Δεν υπάρχουν κανόνες. Τους κανόνες υποβάλλει η απαίτηση από τα πράγματα του κόσμου. Το πνεύμα που μας διακατέχει είναι το πνεύμα της ελευθερίας. Η αιωνιότητα ξεκινά από την απραξία, την αμεριμνησία, την απραγμοσύνη. Δεν διεκδικούμε το παραμικρό μερίδιο στον κόσμο. Η απημαντικότητα είναι το λάβαρο της νίκης μας. Στο περιθώριο καλλιεργούνται τα πλέον ευώδη άνθη που η ευωδία τους μεθά. Αδειάζεις, και ταυτοχρόνως πληροῦσαι. Είσαι μόνος, και ταυτοχρόνως συνομιλείς. Δεν καλλιεργούμε όνειρα, κι ωστόσο πλέουμε μέσα στη φωτεινότητα, και μας έρχονται

δάκρυα στά μάτια. Δέν μᾶς τρομάζει ἡ ἀναχώρηση εἰς ἑαυτόν. Ἀντιθέτως, τήν ἐπιδιώκουμε. Πῶς θά Φτάσουμε νά εἶμαστε ὁ ἑαυτός μας καί ταυτόχρονα νά ἀγκαλιάζουμε πολλές ψυχές. Πῶς θά Φτάσουμε στήν ἀνωνυμία πού περιέχει ὅλα τά ὀνόματα. Παραίτηση, προσοχή στόν ἑαυτό, συγκέντρωση τῶν αἰσθήσεων, συνεχῆς μελέτη τοῦ θανάτου. Ὅλα σιωποῦν καί ἀλλάζουν χαρακτήρα· ἡ προσμονή μετατρέπεται σε τρυφή, καί ἡ παρουσία τοῦ θανάτου ἐλευθερώνει. Ἔτσι συντηρεῖται ἡ Φλόγα τῆς καρδιάς πού τρεμοσβῆνει. Ἡ Φλόγα πού μᾶς κάνει νά ξεχνοῦμε τά πράγματα τοῦ κόσμου, νά πάσχουμε γιά τό ἀνέφικτο.

Στήν ἀναχώρηση Φωτίζονται οἱ ὀφθαλμοί μας. Δέν ζοῦμε γιά μόνο γιά τόν ἑαυτό μας, καί τοῦτος εἶναι ὁ πραγματικός ἐξανθρωπισμός. Τό πείσμα τῆς ζωῆς εἶναι μιά κατάσταση ἐσωτερική, ἀποτελεῖ μιά Φανέρωση.

Ἡ ἔνδυση τοῦ Πνεύματος συμβαίνει μέσα στή συγκεκριμένη ζωή μας, καί οἱ δοκιμασίες μας εἶναι δοκιμασίες μέσα στή καθημερινότητα. Δέν ὑπάρχει ἐπίγειο σχῆμα πού νά μᾶς καθορίζει, δέν ἀνήκουμε σέ κανένα σχηματισμό. Εἶναι μιά ξενιτεία τό νά κινεῖσαι ἔξω ἀπό τούς κοινούς μύθους τῆς κάθε ἐποχῆς, —ἀντίθετα ἀπ’ τή ροή πού κυλᾷ τό ποτάμι— πού δημιουργοῦν μάλιστα τήν ψευδαίσθηση στους συμμετέχοντες ὅτι δροῦν ἐλεύθερα καί ἀνεξάρτητα. Ἐλευθερία εἶναι νά ἀφήσεις ὅλα τοῦτα πίσω σου, ὄχι μόνο ὡς πράγματα χωρίς ἀξία, ἀλλά καί ὡς ἐμπόδια γιά τήν αὐξηση τῆς ψυχῆς, ὥστε ἀκολουθώντας τό κάλεσμα τῆς ἀγάπης, ἡ ψυχὴ νά συλλάβει καί νά γεννήσει τήν μικρὴ χαρὰ πού ξεπερνᾷ τό θάνατο.*

Αὐγούστος 2007

* Ἀρχιμ. Βασιλείου, Καθηγ. Ἱ.Μ. Ἱβήρων, *Τό κάλλος θά σώσει τόν κόσμο*, Ἐκδ. Ἱ.Μ. Ἱβήρων, σελ. 55.

:: Ὁ τρόπος τῆς καινῆς Βασιλείας ::

Τὸ νόημα τῆς «σωτηρίας» πού ἐπαγγέλεται ἡ Ἐκκλησία δέν ἀφορᾷ τόν ἀνθρώπο μέ ἕναν ἀτομικό τρόπο. Σωτηρία εἶναι τὸ βίωμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας. Δέν μετέχουμε στήν ἐκκλησία γιά νά σώσουμε τόν ἑαυτό μας, ἀλλά μᾶς «σώζει» τὸ βίωμα τῆς ἀγαπητικῆς συνύπαρξης μέ ἀναφορά στόν Χριστό. Αὐτός εἶναι ὁ λόγος πού οἱ πατέρες ὑποδεικνύουν ὅτι ἡ ἐκκλησία εἶναι ὁ Φυσικός χῶρος ὅπου πραγματοποιεῖται ἡ σωτηρία. Δέν εἶναι στήν πρόθεσή τους νά καταδικάσουν τοὺς ἀνθρώπους πού εἶναι ἐκτός ἐκκλησίας, ἢ νά μᾶς πείσουν γιά κάποια ἀναγκαιότητα πού μᾶς ὑποχρεώνει νά μετέχουμε στήν Ἐκκλησία. Ἀλλά, ἀντιλαμβάνονται τὴ σωτηρία ὡς τὸν τρόπο ὑπαρξης πού πραγματοποιεῖται μέσα στήν ἐκκλησιαστικὴ σύναξη. Τὸ ἄθλημα τῆς κοινωνίας μέ τὸν Χριστό εἶναι ἡ σωτηρία —κι ὄχι ἕνα μέσο ὅπως καταλήγουμε νά τὸ γεωροῦμε.

Μέ αὐτὴ τὴν ἔννοια, ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι ἀπλῶς στοιχεῖο τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, ἀλλὰ προϋπόθεση. Βέβαια, μέ τὸν ὅρο ἐκκλησία δέν

νοεῖται τὸ διοικητικό καφίδρυμα, ἀλλὰ ἡ ζωὴ ὡς εἰκόνα καὶ Φανέρωση τῆς ὄντως ζωῆς, τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Μέσα στήν Ἐκκλησία μεταποιεῖται ἡ πνευματικὴ καὶ προβληματικὴ ζωὴ τῶν συνηγμένων, σέ ζωὴ καὶ κοινωνία ἐν Θεῷ, μέ ὅλα τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος πού πηγάζουν ἀπὸ αὐτὴν. Πάνω σ' αὐτὸ τὸ γεγονός τῆς μεταμόρφωσης ἀξίζει νά σκύψουμε μέ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον καὶ ἀγάπη.

Τί σημαίνει, ἄραγε, ὅτι ἡ Φυσικὴ μας ζωὴ μεταποιεῖται μέσα στήν ἐκκλησία καὶ χαριτώνεται; Σημαίνει ὅτι οἱ ἀνθρώποι πραγματοποιοῦν τὴ ζωὴ τους ὡς ἀγάπη, κατὰ τὴν εἰκόνα τῆς Θεότητος, πού εἶναι ἀγάπη. Κι ἐπειδὴ ἡ πραγματοποίηση τῆς ἀγάπης δέν εἶναι οὔτε ἡθικὸ ἐπίτευγμα, οὔτε κάποιο μυστικιστικὸ βίωμα, γι' αὐτὸ καὶ ξεπερνᾷ τὶς δυνατότητες τοῦ ἀνθρώπινου κατορθώματος. Δηλαδή, τὸ βίωμα τῆς ἐκκλησίας δέν ἐπαφίεται στίς προσωπικὲς ἀρετὲς τοῦ χαρακτήρα πού καλλιεργεῖ ὁ κάθε ἀνθρώπος, οὔτε πρόκειται γιά ψυχολογικὴ στροφὴ πού δίνει στόν ἀνθρώπο τὴν αἴσθηση τῆς ἐσωτερικῆς εὐχαρίστησης. Ἄν εἶχε νά

κάνει μέ τήν ἀνθρώπινη ψυχολογία ἢ τήν ἐπίδοση σέ ἐξωτερικές ἀρετές, γά μποροῦσε ὁ καθένας νά τό ἐπιτύχει μόνος του. Ἀλλά, εἶναι δῶρο τοῦ Πνεύματος, χάρισμα καί ἀνάπλαση τῆς ζωῆς, ἀνακαίνιση τῶν δυνατοτήτων τῆς ζωῆς. Τά δῶρα τοῦ Πνεύματος δίνονται «ἐν τῇ σαρκί καί τῷ αἵματι» τοῦ Χριστοῦ, στό σῶμα τῆς ἐκκλησίας. Ὁ ἀνθρώπος συνεχίζει νά πορεύεται κάνοντας λάθη — πού μπορεῖ νά ὀφείλονται σέ προσωπικές ἀδυναμίες, ἢ σέ συσκοτισμένες καί πολύπλοκες συνήθειες. Διατηρεῖ, ὅμως, πάντοτε τήν ἀνεση καί τήν ικανότητα νά ἐπανέρχεται χωρίς νά χρειάζεται ν' ἀπαρνηθεῖ τόν ἴδιο τόν ἑαυτό του. Τό βίωμα τῆς «ἐκκλησιοποίησης» πληροφανεῖ τόν ἀνθρώπο γιά τήν ἀνάγκη ἀλλαγῆς καί διόρθωσης. Αὐτό συμβαίνει ὅταν ὁ πιστός κρατᾶ τά μάτια καί τήν καρδιά του διαθέσιμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Δέν ἔχει περιχαρᾶσσει τόν ἑαυτό του μέσα σέ σκληρυμένες πρακτικές καί νοοτροπίες, πού ἀπλά χαϊδεύουν τίς ψυχολογικές του ἀνάγκες. Ἔτσι, ἀντιλαμβάνεται ὅτε μία δεδομένη πρακτική τόν ὀδηγεῖ σέ πνευματικό ἀδιέξοδο καί πολλές φορές φρονεῖ καί γιά τό ἀπώτερο μέλλον.

Τό γεγονός τῆς ἐκκλησίας, λοιπόν, δέν ἐπιτελεῖται μέσα ἀπό τίς

ἀνθρώπινες πρᾶξεις καί τίς ἀνθρώπινες συνήθειες. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι σῶμα θεανθρώπινο, δηλαδή σῶμα πού μετέχει τόσο τοῦ κτιστοῦ ὅσο καί τοῦ ἀκτιστοῦ. Μετέχει τόσο στήν ἀνθρωπότητα τοῦ Χριστοῦ, ὅσο καί στή Θεότητά Του, κατά χάρη καί υἱοθεσία, καί μέσα ἀπό αὐτή τή μετοχή γεννιέται ἡ δυνατότητα τῆς σωτηρίας. Ἡ ἐκκλησία διαιωνίζει μέσα στό χρόνο τό μυστήριο τῆς σαρκώσεως. Στό μυστήριο αὐτό ἐνώνεται ἡ θεία μέ τήν ἀνθρώπινη Φύση καί γι' αὐτό ὀνομάζουμε τήν ἐκκλησία σῶμα Χριστοῦ.

Ἔτσι, μέσα στήν ἐκκλησία ἐπικαλούμαστε τό Πνεῦμα ὥστε νά ἐπισκιάσει τό σῶμα τῶν πιστῶν καί νά τό μεταποιήσει σέ θεανθρώπινο σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Αὐτή ἡ μεταμόρφωση δέν ἀνήκει ὡς ιδιότητα στήν οὐσία τῶν ἀνθρώπινων δυνάμεων. Ἡ ἴδια ἡ Φύση ὡς πρὸς τήν οὐσία τῆς δέν ἔχει τή δυνατότητα τῆς ἐκκλησιοποίησης. Δέν μπορεῖ ἡ Φύση νά ἐκκλησιοποιηθεῖ ἀπό μόνη τῆς. Ἀλλά ὁ ἀνθρώπος ἐλεύθερα ἀποδέχεται νά βάλει τή ζωή του πάνω σέ μία καινούρια βάση, πού φανερώνει πλέον τό ἔργο τοῦ Θεοῦ στή ζωή του. Ἡ ἐπισκίαση τοῦ ἁγίου Πνεύματος δέν ἐνεργεῖ μέσα ἀπό μαγικές διεργασίες πάνω στή Φύση τῶν πραγμάτων. Τό Ἅγιο Πνεῦμα δέν βιάζει

τή Φύση, δέν τήν ἀλλάζει. Ἡ Φύση παραμένει Φύση καί λειτουργεῖ σύμφωνα μέ τούς νόμους πού εἶναι φτιαγμένη. Τό Πνεῦμα σέβεται τό ἔργο τῆς δημιουργίας καί δέν τό μεταποιεῖ ὡς πρὸς τόν λόγο του καθαυτόν. Αὐτό πού μεταβάλλεται εἶναι ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο ὑπάρχει ἡ Φύση, ἀλλάζει ὁ τρόπος πού συγκροτεῖ τή ζώή μας. Ἡ Φύση βγαίνει ἀπό τή θνησιγενή τῆς μονοτροπία καί ἀποσκοπεῖ σέ κάτι νέο, πού ἔχει ὡς βάση τήν ἀγάπη. Ἀναδεικνύεται πάνω στή Φύση τό θῆλημα τοῦ Θεοῦ, γιατί ὁ ἀνθρώπος ἀποδέχεται νά βάλει τή ζώή του πάνω στή βάση μιᾶς νέας ὑπαρκτικῆς προσωπικῆς, πού ἀποσκοπεῖ στήν περικύρωση καί τή σχέση. Ἔτσι, ὁ ἀνθρώπος βρίσκει τή δύναμη νά ἀπαρνηθεῖ τόν ἑαυτό του ὡς αὐτόνομη ὑπαρξη, ἀνταγωνιστική καί κυριαρχική, ἀποξενωμένη καί κλεισμένη στό καβούκι τῆς ἀτομικῆς τῆς ὑπόστασης. Μετοχή στήν Ἐκκλησία σημαίνει νά ἐπιτρέψει ὁ ἀνθρώπος νά ἀνοίξει μιᾶ ρωγμή στόν ἑαυτό του, ὥστε νά μπει καί νά φωτίσει τό σκοτάδι ἡ «συνεκτική τῶν ἀπάντων δύναμη» καί ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι, ἡ ὑπαρξη ζωοποιεῖται καί ἀποκτᾶ προσωπική πού νικάει τόν θάνατο, νικάει τούς περιορισμούς τῆς ἀτομικῆς Φύσης, καθώς ἀνοίγε-

ται στή δυνατότητα τῆς Χάρης, πού συνέχει αἰωνίως τά πάντα.

Ἡ ἐκκλησία «σαρκώνεται», δηλαδή παίρνει σάρκα καί ὅσα, μέ τόν ἴδιο τρόπο πού ἡ σάρκωση τοῦ Χριστοῦ συγκέντρωσε στό πρόσωπό του τήν ἀνθρώπινη Φύση καί τήν ἔφερε σέ σύναξη καί κοινωνία μέ τά πρόσωπα τῆς Θεότητος. Ὅπως χωρίς τόν Χριστό ἡ ἀνθρώπινη Φύση θά ἦταν καταδικασμένη στό θάνατο καί τήν ἀφάνεια, ἔτσι καί χωρίς τή σύναξη ἐν Χριστῷ, οἱ πιστοί παραμένουν ἀποκομμένοι ἀπό τήν κοινωνία τους μέ τήν πηγὴ τῆς ζωῆς καί πορεύονται ἀ-κοινωνῆτοι.

Ἡ ἔννοια τῆς ἀ-κοινωνησίας δέν εἶναι μιᾶ ἔννοια θεωρητική, οὔτε καί ἐντελῶς πρακτική. Εἶναι ἓνα βαθύ μυστήριο πού ἔχει νά κάνει μέ τήν ἴδια μας τήν ὑπαρξη. Εἴμαστε ἢ γινόμαστε ἀνθρώποι μόνο ὅταν βρισκόμαστε σέ μιᾶ κοινωνία ἀγάπης μέ τόν Χριστό καί μέ τούς ἄλλους. Αὐτή, ὅμως, ἡ κοινωνία ἀγάπης βρῖσκει τήν πληρότητά της μέσα στήν Ἐκκλησία, στόν χῶρο καί τόν χρόνο τῆς λατρείας. Ἡ λατρεία, βέβαια, δέν ἀποτελεῖ αὐτοσκοπῶ. Ἡ προσέλευση στήν ἐκκλησία δέν ἔχει νά κάνει μέ τήν ἐκπλήρωση κάποιου χριστιανικοῦ κατήκοντος. Ἡ οὐσία τῆς λατρείας εἶναι ὁ διάλογος καί ἡ

σχέση μας με τον Χριστό.

Συμβαίνει να διερμηνεύουμε αυτό που συμβαίνει μέσα στην εκκλησία μέσα από ψυχολογικά κριτήρια, ομαδικών συναισθημάτων, δεσμών και έκδηλώσεων. Όταν αποδεικνύεται ότι τελικά δεν είμαστε και τόσο δεμένοι ή τόσο αδελφοί, ο εκκλησιαστικός δεσμός μπαίνει σε αμφισβήτηση και αρχίζουμε να κλονιζόμαστε. Ο δεσμός στην εκκλησιαστική σχέση, όμως, απορρέει από τη μετοχή στο σώμα του Χριστού και τίποτε άλλο. Δεν πρόκειται για συναισθηματικό δεσμό και δεν υφίσταται πραγματικά αν οι άνθρωποι δεν μετέχουν στο σώμα του Χριστού.

Η μετοχή στην εκκλησία είναι ένας λογικός και ελεύθερος έσωτερικός προσανατολισμός, που εκφράζεται με μία λογική στάση παραμερισμού του ψυχολογικού εαυτού, των συναισθηματικών αναγκών, των ψυχολογικών δεσμών ή των ψυχολογικών διαφορών με άλλους. Είναι ένας λογικός (όχι συναισθηματικός) βίαιος των Φυγόκεντρων δυνάμεων, μία ελεύθερη κίνηση προς τη βασιλεία του Θεού. Ο άνθρωπος «άποφασίζει» να διατηρήσει τη σχέση του με την εκκλησία, όχι γιατί κλίνει συναισθηματικά προς αυτήν, όχι γιατί νιώθει μία

τέτοια παρόρμηση, όχι γιατί αυτό τον παρηγορεί ή τον χαροποιεί εξωτερικά, αλλά τό «άποφασίζει» με ψυχραιμία και διαύγεια πνεύματος, χωρίς να χαιρέται και χωρίς να λυπᾶται. Προσβλέπει πάντοτε στον αιώτερο σκοπό που είναι η έπισυναγωγή, ο έγκεντρισμός στο θέλημα του Θεού, που τον επικαλούμαστε διαρκώς λέγοντας "γεννηθήτω τό θέλημά σου, ως έν ούρανῶ κι επί τῆς γῆς". Ἡ ὅποια χαρά και θλίψη έρχει τότε να πλαισιώσει τήν προσώθειά του δεν θά σκοπεύει στην ικανοποίηση του ψυχισμού του, αλλά θά πηγάξει πάντοτε από τήν αναφορά του στον Χριστό: χαρά και λύπη μαζί, ως ευχαριστία για τήν μετοχή στη δόξα του και μετάνοια μπροστά στο άπειρο έλεός του.

Όλα αυτά βέβαια προϋποθέτουν μία βασική αρχή: ότι επιλέγουμε τη σχέση μας με τον Χριστό και τήν Εκκλησία ως τρόπο ζωής, ως κέντρο τῆς ζωῆς μας. Για τούς ανθρώπους που απέχουν από τήν εκκλησιαστική ζωή μία τέτοια προτεραιότητα θά ήταν άκατανόητη. Τό πρόβλημα είναι ότι ένῶ πιστεύουμε πώς κατανοούμε τή σπουδαιότητα τῆς Εκκλησίας στη ζωή μας, συμπεριφερόμαστε σαν να πρόκειται για μία άκόμα από τίς δεκάδες έπιλο-

γές τῆς καθημερινότητάς μας. Ἡ ἐκκλησία ὅμως δέν διαβαθμίζεται, δέν ταξινομεῖται σέ δεύτερη καί τρίτη μοῖρα ἀνάμεσα σέ ἄλλες σπουδαιότερες «ἀνάγκες» καί ὑποχρεώσεις. Αὐτή ἡ νοοτροπία εἶναι γέννημα τῆς ἐκκοσμίκευσης τοῦ νοῦ καί τῆς καρδιάς. Εἶναι σάν νά δεχόμαστε νά ἀνταλλάξουμε τήν αἰωνιότητα μέ μιὰ πρόσκαιρη στιγμή ἐπίγειας καθημερινότητας. Καί

βέβαια κι αὐτή ἡ ἐπιλογή βρίσκεται μέσα στά πλάισια τῆς ἐλευθερίας μας. Ἐάν ὅμως μετρηθοῦμε μ' αὐτή τήν ἀλήθεια ἀποκοῦμε συνείδηση τῶν ἐπιλογῶν μας καί πορευόμαστε ἐλεύθεροι ἀπό ψευδαισθήσεις καί ψυχολογικές διαθέσεις. Ἐτσι, ὥστε νά ἀποκτήσει ἡ ζῶη περιεχόμενο καί νόημα, ν' ἀληθεύσει ὁ βίος...

Ἰ.Κ. – Ἀ.Μ.

Ποιά Κοινωνία Προτινόμε Γιὰς Ἐφήβους μας*

πρωτ. Βασιλείου Θερμοῦ

ἀ ξεκινήσω μέ ἕνα ἀπόσπασμα ἀπό τό αὐτοβιογραφικό ἔργο τοῦ Μαξίμ Γκόρκυ «Ἡ ἔφηβεία» καί ἴά ἀσπαιρεθῶ στή συνέχεια μερικά προσωπικά σχόλια. Ὁ συγγραφέας συμπαυκνώνει σέ αὐτό τά συναισθημάτά του περὶ τό τέλος τῆς ἔφηβείας.

«Ὅλα γύρω μου μισοκοιμοῦνται, ὅλα εἶναι βουθά, ὅλα κινοῦνται θαρρεῖς ἀνόρεχτα, ἀπό μεγάλη ἀνάγκη κι ὄχι ἀπό τή φλογερή ἀγάπη γιά τήν κίνηση, τή ζωή.

Καί μοῦ ῥχεται νά δώσω μιὰ δυνατή κλωτσιά σ' ὅλη τή γῆ καί σέ μένα τόν ἴδιο, ὥστε ὅλα —κι ἐγώ μαζί— νά σβουρίζουν ἀπό ἕναν χαρούμενο ἀνεμοστρόβιλο, ἀπό τό γιορτινό χορό τῶν ἀνθρώπων πού ἐρωτεύονται ὁ ἕνας τόν ἄλλο, αὐτή τή ζωή πού ἄρχισε γιά τό χατήρι μιᾶς ἄλλης ζωῆς, μιᾶς ζωῆς ὠραίας, ζωηρῆς, τίμιας...

Χρειάζεται κάτι νά κάμω μέ τόν ἑαυτό μου, ἀλλοιωτικά θά χαθῶ...» (Μαξίμ Γκόρκυ Ἡ ἔφηβεία, ἐκδ. Ζαχαρόπουλος, σ. 412)

Τί θέλει νά πῆ ὁ ποιητής;
1) «Μισοκοιμοῦνται ἀνόρεχτα».

Γιά ποιόν ὕπνο μιλά;

Ὁ ἀναγνώστης τοῦ ἔργου ἀντιλαμβάνεται εὐκόλα ὅτι ὁ συγγραφέας ἔχει στό νοῦ του τόν ὑπαρξιακό ὕπνο τῶν ἀνθρώπων, ἐκεῖνον πού νανουρίζεται ἀπό τήν Φωτιά τῶν παθῶν τους καί καταπνίγει τίς ὑπαρξιακές ἀναζητήσεις τους.

Ἐπειδή τά πάθη τῶν ἀνθρώπων δέν ἀλλάζουν διαχρονικά, ἀλλά μόνο οἱ τρόποι μέ τούς ὁποίους φανερώνονται, μποροῦμε βάσιμα νά εικάσουμε ὅτι πρόκειται γιά τά τρία κλασικά: τή Φιληδονία, τή Φιλαργυρία, καί τή Φιλοδοξία. Φυσικά δέν ἐκδηλώνονται σήμερα τά πάθη αὐτά μέ τόν ἐξαθλιωμένο τρόπο τῆς Ρωσίας ἕναν αἰῶνα πρῖν, ἀλλά δέν παύει ἡ «καθωσπρέπει» ἐμφάνισή τους σήμερα νά λειτουργεῖ τό ἴδιο ἀποκρουστική, ἴσως καί ὑποκριτική. Ὁ ἐνήλικας ὁ ὁποῖος δουλεύει σέ αὐτά

* Ὁμιλία ἀπό τό Συνέδριο τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν μέ θέμα τήν ἔφηβεία, Ἰανουάριος 2007. Περιέχεται στό βιβλίό τοῦ π. Βασιλείου «Περάσματα στήν ἀπέναντι ὄχθη», ἐκδ. Ἐν πλῶ.

τά πάθη άποξενώνεται άπό τίς ψυχικές διεργασίες του έφηβου και προσδίδει τήν παιδαγωγική του άποστολή.

Πάντοτε άναρωτιόμουν γιατί τόσες κραυγές γιά τήν δήθεν άξιοθρήνητη κατάσταση τής νεολαίας, όταν τά δραματικότερα κοινωνικά έγκλήματα διαπράττονται άπό ένήλικες. Πρόκληση πολέμων, έμφορία ναρκωτικών, σεξουαλική κακοποίηση παιδιών, άναξιοκρατία, καταλήστευση του δημόσιου χρήματος, και τόσα άλλα, καλωσορίζουν τόν έφηβο στον κόσμο των μεγάλων. Ή διαφορά είναι μόνο ότι στην έποχή μας όσοι έγκληματούν κατά των νέων φοροούν γραβάτα.

Έξ άλλου ο έφηβος ούτε καν συνειδητοποιεί πώς ή Ντίσνεϋλαντ πού του προσφέρουν πανηγυρικά τά ιδιωτικά κανάλια και τό διαδίκτυο συνιστά τήν πιο στυγνή έκμετάλλευσή του —ένα άλλο «υπόγειο» άδίκημα. Ή σημερινή κοινωνία έχει έμπορικοποιήσει τήν έφηβεία, ή όποία πλέον άποτελεί αυτόνομο καταναλωτικό στόχο (ρουχα, παπούτσια, παγωτά, ηλεκτρονικά παιχνίδια, μουσική,

τηλεοπτικές σειρές κ.ά.). Μέ τόν τρόπο αυτό εργάζεται γιά νά έπεκτείνει αυτόν τόν μεταδοτικό ύψνο και στους έφήβους, έτσι ώστε ως ένήλικες αύριο νά συμμορφωθούν πλήρως προς τό γενικό κλίμα τής άναισθησίας και τής κατανάλωσης.

Σέ αυτό τό θλιβερό ροχαλητό των παθών θά χρειασθί νά προσθέσουμε τόν ύψνο τής άγνοιας, τής άδιαφορίας και τής παθητικότητας, των συμπεριφορών δηλαδή πού οδηγούν τους γονείς νά εκχωρούν τό προνόμιο τής άγωγής στην τηλεόραση. Τήν ίδια ώρα πού οι έφηβοι, σέ αντίθεση μέ ό,τι εύρέως νομίζεται, λαχταρούν γιά κοινωνία μαζί τους.

Σέ άμερικανική έρευνα μεταξύ 8.165 έφήβων, «στό έρώτημα “ποιών τήν παρέα άπολαμβάνεις περισσότερο: των γονέων σου ή των φίλων σου;” ή άπάντηση εκωλήσει. Τό 60% είπαν ότι τίς άπολαμβάνουν έξ'ίσου τό 15% έδειξε προτίμηση γιά τους γονείς».¹ Άλλά δυστυχώς κάποιοι γονείς άποφαρύνουμε αυτή τή συζήτηση άποφεύγοντας, έπικρίνοντας, δασκαλεύοντας, ύπονομεύοντας, ή φέρνοντας περισπασμούς όταν άποσπειρώνται νά εκφραστούν.

¹ Merton Strommen, A. Irene Strommen Five cries of parents. Harper San Francisco, 1993, σ. 124.

2) «Νά δώσω μιά δυνατή κλωτσιά». Ἐδῶ μέ λίγες λέξεις περιγράφονται ἐφηβικές στάσεις καί συμπεριφορές πού ἀπασχολοῦν συχνά τούς ψυχολόγους καί τούς κοινωνιολόγους. Ἡ «κλωτσιά» τῶν ἐφήβων ἐνδέχεται σέ ἀτομικό ἐπίπεδο νά περιλαμβάνει ἐξέγερση στήν οἰκογένεια καί βίαιη διεκδίκηση τῆς ἀνεξαρτησίας, σέ κοινωνικό δέ ἐπίπεδο ὅλες ἐκεῖνες τίς ἀποκλίνουσες καταστάσεις πού πετοῦν τό γάντι στό κατεστημένο καί διεκδικοῦν βίαια μιά διαφορετική κοινωνία.

Χωρίς νά ξεχνᾶμε τήν πιθανότητα νά χειραγωγηθῆ τεχνιέντως ὁ ἔφηβος σέ αὐτή τήν ἐξέγερση (ῥάλι ἀπό τούς μεγάλους!), πρέπει νά ἐπισημάνουμε ὅτι κάποιου βαθμοῦ «ἀντίσταση κατά τῆς ἀρχῆς» τήν ἔχει ἀνάγκη προκειμένου νά μὴν ἀλλοτριωθῆ καί νά βρεῖ τό πρόσωπό του. Μέσα στήν οἰκογένεια κάποιες φορές τραβᾶ τή διάσταση στά ἄκρα καί μεγαλοποιεῖ τίς διαφορές, ἂν νοιώσει ὅτι χωρίς αὐτή τήν ὑπερβολή κινδυνεύει νά μείνει ψυχολογικά προσδεδεδεμένος στους γονεῖς του. Μέ ἄλλα λόγια, τό χάσμα τῶν γενεῶν διαθῆται καί ἀναπτυξιακή τελεολογία. Ὑπάρχουν περιπτώσεις πού ἡ ἔλλειψη του συνεπάγεται ἥττα τοῦ ἐφήβου καί συμμόρφωσή του. Γίνεται ψεύτικος, παραμένει σέ

ὑπανάπτυξη, ἐνδέχεται δέ νά παραμείνει ἐξαρτημένος καί ὡς ἐνηλίκας. Ὁ ἔφηβος εἶναι ἰκανός νά φθάσει ἀκόμη καί στήν «κλωτσιά» τῆς αὐτοκτονίας ἂν ἔτσι νομίζει ὅτι θά αἰσθανθῆ ἀληθινός.

Ἕνας σημαντικός παράγοντας δημιουργίας βίαιων συμπεριφορῶν εἶναι ἡ ἐπιδεινούμενη ἀποξένωση τοῦ ἐφήβου ἀπό τό ἐκπαιδευτικό σύστημα. Ὁ παράγοντας αὐτός δέν ἐξετάζεται ἀρκετά σήμερα, καθὼς ἡ ὅλη συζήτηση γιά τήν ἐκπαίδευση ἔχει καταστήσει τεχνοκρατική, ἐνδιαφερόμενη μόνο γιά κονδύλια. Ὅμως ἡ περιθωριοποίηση τοῦ σχολείου μέσα στήν κοινωνία ἐπιφέρει μέ τή σειρά της καί περιθωριοποίηση τοῦ ἐφήβου σέ αὐτήν. Καθὼς τό σχολεῖο παύει νά λειτουργεῖ ὡς πρωτοπορεία τῆς κοινωνίας ὅπως στό παρελθόν, χάνει τό κύρος του ταυτόχρονα καί ὅλος ὁ κόσμος τῶν ἐνηλίκων. Ὁ ἔφηβος ἔτσι αἰσθάνεται πῶς οἱ μεγάλοι δέ νοιάζονται γι' αὐτόν, ὅτι τοῦ λένε ψέμματα, ὅτι δέν μποροῦν νά κατανοήσουν τίς μαθησιακές του ἀνάγκες καί —τό χειρότερο— τήν ἀναπτυξιακή του πορεία, ἢ ὅποια πρέπει νά ὁμολογήσουμε ὅτι δύσκολα συμβιβάζεται μέ τό σημερινό ἐκπαιδευτικό σύστημα.

Ἕνα σχολεῖο πού «δουλεῖ» μέ μιά μικρή μειοψηφία μαθητῶν

στους όμοιους ταιριάζει ή άπομνημόνευση, ένα σχολείο που καλλιεργεί μόνο τή διανοητική γνώση χωρίς έψωπτεία στη ζωή και στην κοινωνία, ένα σχολείο που θέλει τόν έφηβο καθηλωμένο σε μία καρέκλα για έξι ώρες, ένα σχολείο που άγνοεί τήν ανάγκη του έφήβου για κοινωνικοποίηση, έθελοντισμό, άξίες, ύπαρξιακή ώριμανση, διαπροσωπικές σχέσεις, αναγκαστικά θά τόν όδηγήσει σε άλλοτριωση. Μάλιστα ένα μέρος των νέων θά πεταχθῆ έξω από τό εκπαιδευτικό σύστημα και θά στελεχώσει τήν παραβατικότητα και τό περιθώριο, εκφράζοντας μόνιμα πιά τόν θυμό του προς τήν κοινωνία. Άλλά και ό έφηβος που παραμένει στό σχολείο είναι πεπεισμένος πως, άφου οι μεγάλοι έφτιαξαν αυτό τό κατασκευάσμα, τους χωρίζει άβυσσος από εκείνους. Δέν είναι άρκετό νά λέμε πως ή άποξένωση φέρνει βία ως άπάντηση· είναι ή ίδια βία, γι' αυτό γεννά άντιβία.

Θεωρώ επίσης ότι ό έφηβος έχει συλλάβει —μέ τήν όξυδέρκεια που τόν διακρίνει— τήν ασυνέπεια και ύποκρισία πολιτείας και κοινωνίας. Στο βαθμό που τίς αισθάνεται ξένες από τόν κόσμο των άξιων που διακηρύσσουν, χάσμα μέγα δημιουργείται μεταξύ νέων και μεγάλων.

Πράγματι, ύπάρχουν σοβαρές άντιφάσεις σε μία κοινωνία σαν τή δική μας που έξυμνεί τή νεότητα και ταυτόχρονα τήν ύπονομεύει. Όπως άκριβώς πρτάπει και μέ τή γυναίκα (που τῆς έπιδραψιλεύει φιλοφρονήσεις και τήν ίδια στιγμή έμπορεύεται παντού τό σώμα της), σπεύδει λαϊκιστικά νά πλέξει και τό έγκώμιο τῆς νεολαίας ένω από τήν άλλη άπεργάζεται τήν ύπονόμευσή της: δέν έχει τή βούληση νά άντιμετωπίσει τήν άνεργία, τῆς προσφέρει πανεπιστήμια που βρίζουν σκανδάλων, τῆς παρουσιάζει μία πολιτική ζωή έκτεταμένης διαφθοράς, τῆς παρέχει άθλια προγράμματα τηλεόρασης, τήν συντρίβει ψυχικά ξεδιπλώνοντας μπροστά της τήν άναξιοκρατία, προσπαθει νά τήν προσεταιρισθῆ σε ιδεολογίες μίσους (ναζιστικές, αρχαιολατρικές, σέκτες) κ.π.ά. Η άντίσταση του έφήβου στις άντιφάσεις και στην ύπονόμευση εύλογα περιλαμβάνει κάθε είδους «κλωτσιά», άκόμη και άν δέν γνωρίζει ποιόν πρέπει νά κλωπήσει.

3) «Άλλοιώτικα θά χαδῶ».

Άπό τί κινδυνεύει ό έφηβος λοιπόν στη σύγχρονη κοινωνία; Κατ' αρχήν από τήν κατάρρευση του ήθικου του όταν διαπιστώνει πως τό παιγνίδι είναι «στημένο» και δέν προσφέρει

έναλλακτικές διεξόδους και δυνατότητες αυτοδιάθεσης.

Δεύτερον, από τό αποδιοργανωτικό άγχος απέναντι στην αδυναμία σχηματισμού ταυτότητας. "Όπως έπισημαίνει ο ψυχαναλυτής Peter Blos, «ή σύγχρονη δημοκρατική καπιταλιστική κοινωνία δέν προσφέρει στους νέους μιά έπιβεβαίωση της καταστάσεώς τους, ούτε τελετές μύησης ή καθιέρωσης." Έτσι οί έφηβοι αφήνονται μόνοι τους στό νά σχηματίσουν ανταγωνιστικούς οργανισμούς (συμμορίες, κλίκες, ομάδες γιά όποιοδήποτε σκοπό), μέ έμφαση στην έπιθετική κυριαρχία, ανταγωνιστική ύπεροχή, και έχθρικό αποκλεισμό... Τό κενό της μή θεσμωποιημένης έφηβείας στην Δυτική κοινωνία έπιτρέπει από τή μιά έναν ύψηλό βαθμό διαφοροποίησης και έξατομίκευσης της προσωπικότητας άφου δέν υπάρχουν ύποχρεωτικά μοντέλα, αλλά από τήν άλλη τό φορτίο του αυτοκαθορισμού διευκολύνει τήν αποκλίνουσα και παθολογική ανάπτυξη».² "Ο άνθρωπος δέν άντέχει τό κενό ταυτότητας, γι' αυτό και ό έφηβος βιάζεται όπως-όπως νά δώσει λύση έπιλέγοντας μιά προβληματική ταυτότητα.

Τρίτον, από τήν άπώλεια της ύγιους κλίμακας στή σχέση μέ τόν κόσμο και τά πράγματα και τά πρόσωπά του. Θεωρώ ιδιαίτερα δύσκολο νά μεγαλώνει ένας έφηβος στό ξέφρενο κλίμα μιās έποχής σαν τή δική μας, που έκαμε καταστατικό της τήν Φαντασίωση. "Όπως γράφει ή ψυχοθεραπεύτρια έφήβων Marsha Levy-Warren, «ή ρομαντικοποίηση της έφηβείας στή σημερινή κοινωνία δέν προσφέρει καλές ύπηρεσίες στους έφήβους μας. Παρουσιάζοντας τήν έφηβική ζωή σαν αισθησιακή, λαμπερή, και συναρπαστική, όπως τήν αποδίδουν διαφημίσεις έσωρούχων, αυξάνει τό αίσθημα της άποσύνδεσης τών έφήβων μεταξύ της έμπειρίας τους και του κόσμου. Στην πραγματικότητα, ή έμφαση που ή κοινωνία μας θέτει στή νεότητα και στή νεανικότητα κάνει κακό σε όλους μας: δυσκολεύει τούς ηλικιωμένους οί όποιοι συχνά διαχωρίζονται από τήν υπόλοιπη κοινωνία,

και κάνει τό νά γερνάς μιά πηγή φόβου, άκόμη και άπελπίσας».³

² Blos Peter On adolescence a psychoanalytic interpretation. The Free Press, New York, 1962, σ. 204.

³ Marsha Levy-Warren The adolescent journey. Jason Aronson inc, 1996, σ. 329.

Τέταρτον, μέ τήν λήθη τῶν οὐσιωδῶν τῆς ζωῆς, ἡ ὁποία ὀδηγεῖ σέ πνευματικό ἀκρωτηριασμό. Ἐπειδή ἡ σύγχρονη κοινωνία ἔκαμε θεό τῆς τό χρήμα καί τήν παντός εἶδους ἀπόλαυση, ἀγωνίζεται γιά τή Φίμωση τῶν ὑπαρξιακῶν ἐρωτημάτων τῶν ἀνθρώπων, διότι αὐτά ἀποτελοῦν τροχοπέδη στούς σκοπούς τῆς. Νέοι πού παίρνουν στά σοβαρά τά καίρια τῆς ζωῆς συνιστοῦν παραφωνία στό πελώριο κύκλωμα τῆς κατανάλωσης.

Αἰχμή τοῦ δόρατος ἡ τηλεόραση, ὡς πρὸς τό περιεχόμενο τῶν προγραμμάτων τῆς συμπεριφέρεται σά νά μὴν ὑπάρχουν παιδιά καί ἔφηβοι, ἀλλά ἐπανέρχεται στίς διαφημίσεις νά τοὺς ἐξαγοράσει. Ἔλαβε ἕνα κατ' ἐξοχὴν νεανικό δημιουργικό κεφάλαιο, τή Φαντασία, καί τή διέστρεψε στήν παμφάγο Φαντασίωση. Μέ τή διαφήμιση ἀπεργάζεται τήν καταστροφή τοῦ νοήματος, ἔτσι ὥστε νά δημιουργήσει μιάν ἀνιστορική νεολαία, χωρίς συντεταγμένες χώρου καί χρόνου, ἡ ὁποία μόνο θά καταναλῶνει. Δέν εἶναι τυχαῖες οἱ διαπιστώσεις τοῦ ἀείμνηστου Χρήστου Βακαλόπουλου πῶς ἡ διαφήμιση ἐξαρθρώνει τό νόημα, καθὼς καί τοῦ Νήλ Πόστμαν ὅτι ἀχρηστεύει καί γελοιοποιεῖ τά προ-

αἰώνια σύμβολα τῆς ἀνθρωπότητας. (Γιά παράδειγμα, ἡ Ὀδύσεια καί ὁ Μυστικός Δεῖπνος ἔχουν χρησιμοποιηθῆ σέ διαφημίσεις). Ἔτσι ὥστε, ἀφοῦ θά καταρριφθοῦν τά στηρίγματα τῆς ἀνθρώπινης μνήμης, νά μὴν ἔχουν νόημα πιά οἱ ὑπαρξιακές ἀναζητήσεις. Καί ἐπειδή τά παιδιά καί οἱ ἔφηβοι ἀναμοχλεύουν τά δικά μας ὑπαρξιακά ἐρωτήματα πού κλείσαμε ὅπως-ὅπως, πρέπει νά Φιμωθοῦν ἐξομοιωόμενοι μέ τά ἀνιστορικά καί ἀνιστόρητα ὑποκείμενα τῆς καταναλωτικῆς τάξης πραγμάτων.

***

Ὁ πῶς ἀξιώπιστος τρόπος νά ἀποδείξουμε κοινωνία καί Ἐκκλησία ὅτι ἐνδιαφέρονται εἰλικρινά γιά τοὺς νέους εἶναι νά ἀκούσουμε προσεκτικότερα τί ἔχουν νά μᾶς ποῦν. Δέν εἶναι δυνατό νά τοὺς ἀντιμετωπίζουμε μόνο ἢ κυρίως ὡς καταναλωτές διασκέδασης (ἡ κοινωνία) ἢ ὡς καταναλωτές αὐθεντίας (οἱ ἐκκλησιαστικοί) διότι αὐτό ἀποτελεῖ προσβλητικὴ ὑποτίμηση ἐκείνου πού σχεδίασε ὁ Θεός γι' αὐτούς. Ἐπιβάλλεται νά βρεθοῦν τρόποι μέ τοὺς ὁποίους ἡ Φωνή τῶν ἐφήβων θά ἐνσωματωθῆ στό κοινωνικό καί ἐκκλησιαστικό σῶμα προκειμένου νά τό ἐψηρέσει. Ἐχομε πολλά νά ὠφε-

ληθοῦμε ἀπό τό καθαρό τους βλέμμα. Καί δέν ἐννοῶ μέ αὐτό θρασυμοῦς σάν τή Βουλή τῶν ἑφήβων τῆς ὁμοίας τήν ἀξία βρίσκω ἀμφισβητήσιμη ἀφοῦ συχνά ἀναπαράγουν ἐκεῖ τόν ξύλινο λόγο τῶν ἐνηλίκων.

Πῶς θά ἐνσωματωθῇ ὁ ἑφηβικός καί νεανικός λόγος στόν δημόσιο λόγο μέσα στήν Ἐκκλησία; Αὐτό θά πραγματοποιηθῇ μόνο ὅταν συνειδητοποιήσουμε πῶς οἱ ἑφηβοί μᾶς εἶναι σημαντικοί ὄχι μόνο γι' αὐτό πού θά γίνουν στό μέλλον ἀλλά καί γι' αὐτό πού εἶναι τώρα. Ἄν πράγματι υλοποιηθῇ αὐτή ἡ ἀλλαγὴ στή δική μας νοοτροπία, τότε εἶναι βέβαιο ὅτι θά ἐπινοήσουμε τρόπους καί δομές ὅπου θά νοιώθουν ἐνσωμα-

τωμένοι, σέ ἐπίπεδο ἐνοριακό, ἐπισκοπικό, πανελλήνιο.

***

Ἐνα τραγούδι τῆς ἐποχῆς μας ἀποφαινεται: «Ἐλευθερία χωρίς ἀγάπη, Φῶς μου, / εἶναι ποτάμι χωρίς νερό». Οἱ ἑφηβοί ζητοῦν ἐλευθερία, ἀλλά πρέπει νά τοὺς βοηθήσουμε νά μάθουν ν' ἀγαποῦν. Καί ἐμεῖς παρέχουμε συχνά τήν ἐλευθερία προκειμένου νά ἔχουμε τό κεφάλι μας ἤσυχο, ἀλλά χωρίς ἀγάπη. Μέ ἄλλα λόγια, ἡ ἑφηβεία παρουσιάζεται ὡς μιὰ ἐξαιρετική εὐκαιρία ὥστε καί τὰ δύο μέρη, ἑφηβοί καί ἐνήλικες, νά γίνουμε ἀνθρώποι. Σᾶς εὐχαριστῶ.

ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ

π. Κωνσταντίνου Καλλιανού

σοις ἔπνευσεν ἡ Θεορρύτος χάρις/λάμπωντες ἀστράπτοντες ἠλλοιωμένοι/ὀθνεῖαν ἀλλοιώσιν εὐφρεωεστάτην...».

Ἐαρινός ὄρθρος, ὁ ὄρθρος ἀπὸ τοῦ Πάσχα, μέ τῆ λαμπροφορία τῶν ἡμερῶν ἀπαρασάλευτη ἀπὸ τὴν παρουσία τοῦ Ἀναστάτος καὶ μετέπειτα Ἀναληφθέντος Κυρίου, τῶν Ἁγίων Πατέρων καὶ τῶρα τοῦ Παρακλήτου: τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Αὐτῆς δηλαδή τῆς βιαίας πνοῆς, τῆς Θεορρύτου Χάριτος πού τὰ πάντα χορηγεῖ, καθὼς «ιέρεας τελειοῖ, ἀγραμμάτους σοφίαν ἐδίδαξεν, ἀλειῖς θεολόγους ἀνέδειξεν». Ἀγαθὰ πού στοιβάζονται μέσα μας καὶ μεῖς τὰ ἀποσέμψουμε ὡς ἀδύναμοι καὶ ἀδαεῖς. Ἀποδεκατοῦμε τὸ ἠδύοσμον καὶ τὸ ἄνηγον ἀφήνοντας τὸν ἔλεον καὶ τὴν πίστιν (πρβλ. Μτθ. 23, 23) στό περιθώριο τῆς καθημερινότητάς μας.

Ὅσοις ἔπνευσεν ἡ Θεορρύτος Χάρις, αὐτῶν τὰ πρὸς ὧσα ἀποκτοῦν ἐκείνη τῆ γαλήνια οἰκειότητα πού δένεται, συνταιριάζει μέ τὴν ἀπλότητα καὶ τὸ ἄλλο κάλλος, τὸ ὁποῖο οὐκ ἔστι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, καθότι ὁ κόσμος μεταποιεῖ τὴν εἰδὴ του κατὰ τρόπο ἀσεβῆ, ἀφρεπῆ καὶ πρὸς κλητικό.

Ἐπάρχουν εὐτυχῶς Φωτογραφίες ἀπὸ τὸ χθές, μισοσκότεινες Φωτογραφίες, πού διασώζουν τὴν εἰρήνη καὶ τὴν εὐφρεωεστάτην ὀθνεῖαν ἀλλοιώσιν κάποιων Γερόντων ὀσιακῆς βιοτῆς καὶ ἀγιοπνευματικῆς Φωτισμοῦ. Δέν διακρίνονται, εὐτυχῶς, ἔχνη ἐπάρσεως καὶ πρὸς κλησεως γιὰ αὐτοπροβολή σ' αὐτές, ὅπως συμβαίνει στὶς μέρες μας, ὅπου ἡ εἰκόνα σαλεύει τὰ λογικά τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰ τρικυμίζει, πρὸς τὸ θεαθῆναι, ἀφοῦ Φιλοῦσι τὴν πρωτοκλισίαν (πρβλ. Μτθ. 23, 5-7). Γι' αὐτὸ καὶ ὅ,τι φαίνεται εἶναι τὸ αὐθεντικό, τὸ γνήσιο, αὐτὸ πού ξεκίνησε ἀπὸ τὴν παλάμη τοῦ Θεοῦ ἐκείνη τῆ χαραυγὴ τῆς Δημιουργίας.

«Πεντηκοστήν ἐορτάζομεν...» καὶ μέσα στὶς ἐκκλησίες, τίς αὐλές τοῦ Κυρίου δηλαδή, ἀφήνουμε τούς ἑαυτούς μας νὰ ὑποκλίνουν τὸ γόνυ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, πρὸς κινώντας ἐν ἐσπέρα καὶ πρῶτῃ καὶ μεσημβρία τὴν ἀήττητο δύναμή Του. Αὐτὴ πού κράτησε, ὅπως τὸ γερό τὸ σχοινὶ σιμὰ στό λιμάνι Του, ὅλους ἐκείνους γιὰ τούς ὁποίους χθές δεηθήκαμε, ἀλλὰ καὶ

σήμερα δεόμαστε: «Δέξαι οὖν, Δέσποτα, δεήσεις καὶ ἰκεσίας ἡμετέρας καὶ ἀνάπαυσον πάντας τοὺς πατέρας ἐκάστου καὶ μητέρας καὶ ἀδελφούς καὶ ἀδελφάς καὶ εἴτι ἄλλο ὁμογενές καὶ ὁμόφυλον...». Δεόμαστε, ἀλλὰ καὶ παράλληλα ξαναγυρίζουμε, στὰ πρόσωπα αὐτῆ τῆ Φορᾶ τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων πού ζήσαμε, νοιώσαμε νά μᾶς χαριτώνουν τὴν ψυχὴ, νά μᾶς διδάσκουν τὴν καλωσύνη καὶ τὸ ἦθος. Ἔστω μέσω κανόνων αὐστηρότητας καὶ ἐπιτιμιῶν ἐλάχιστων λόγων, κι αὐτῶν εἰπωμένων μὲ μεγάλη Φειδῶ, συμπεριφορᾶς πού σήμερα θεωρεῖται ἀγροῖκα, ἀγενής, ὥστόσο ἐκείνη ἦταν τόσο τίμια καὶ εἰλικρινής, πού σέ κατήλωνε διδάσκοντάς σε νὰ μὴν ἐπαναλαμβάνεις τὰ λάθη σου... Ξαναβλέπεις σήμερα αὐτὰ τὰ πρόσωπα, τὰ μακρυνὰ πρόσωπα μὲ τὸ σκαμένο ἀπ' τὶς ρυτίδες μέτωπο, τὰ σφιγμένα χεῖλη, πού θαρροῦσες ὅτι ἦταν ἔτοιμα νά ξεσπάσουν σέ θρηνο γιὰ τὰ ὅσα τους βάσανα, γιὰ τὴ στεγνὴ καθημερινότητα, τὴν ὁποία εὐτυχῶς πασπάλιζαν μὲ δροσιά οἱ γιορτάδες, αὐτές οἱ οὐράνιες παρενθέσεις, πάντα σεβαστές, μὲ ὑπακοή καὶ θέληση τιμημένες, πού μεταμόρφωναν τὸ χρόνο καὶ τὸν εἰσόδευαν στό εἶναι καινὸ καὶ ἱερωσεωπῆ. Τὰ πρόσωπα αὐτά, πολλά ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι τῶν δικῶν σου ἀνθρώπων, στέκουν ἀπέναντί σου, στό ἀσκητικό, ἁγιασμένο στασίδι τους χωνεμένα καὶ ἀφουγκράζονται τὶς δεήσεις μας: «Ὁ καὶ αὐτῆ τῆ παντελίῳ Ἑορτῇ καὶ σωτηριώδει ἰλασμούς ἰκεσίους ὑπὲρ τῶν κατεχομένων ἐν Ἄθῃ καταξιώσας δέχουσαι, μεγάλας τε παρέχων ἡμῖν ἐλπίδας...». Τὰ ἐντάσσεις κι αὐτὰ στό Θεοφίλητο εἰκονοστάσι τῆς ψυχῆς σου λάμποντα ἀπὸ τὸ Πανάγιο Πνεῦμα, τὸν Παράκλητο, γιατί κι αὐτὰ ὅσο ζοῦσαν, ἀλλὰ καὶ σήμερα, στοὺς συννεφιασμένους τοὺς καιροὺς, παραμυθία συνεχίζουν νά προσφέρουν καὶ ἀδιάλειπτο ἰκέσιο λόγο στὸν ἄναρχο, τὸν ἀνεξιχνίαστο, στὸν ἀνεξίκακο Κύριο.

Ἐημερώνοντας Κυριακὴ τῆς Πεντηκοστῆς, 2007

Τό περιοδικό «Ἐπίγνωση»
ἐκδίδεται κάθε τρίμηνο.

Ἐκδότης: Παῦλος Πολιτίδης
Συντακτική ἐπιτροπή:

Ἰ. Καλόμοιρος, Ἀ. Μπύρου, Π. Πολιτίδης,
Καλλιτεχνική ἐπιμέλεια: Κ. Σισκάκης.

Ἐκτύπωση - διεύθυνση ἐπικοινωνίας:

Ἐκδόσεις «Ζέφυρος», 17ης Νοεμβρίου 79
543 52 Πυλαία, Θεσσαλονίκη

Τηλ. Κέντρο: 2310/ 948.233

Διεύθυνση στό διαδίκτυο:

www.zephyr.gr/stjohn

*Ἡ διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ καλεῖ
ὄσους ἀπό τοὺς ἀγαπητοὺς ἀναγνώστες
μποροῦν, νά συμβάλλουν μέ μιά ἐτήσια
συνδρομή 10 Εὐρώ στά ἔξοδα τῆς Ἐπίγνωσης.
Οἱ προαιρετικές αὐτές συνδρομές ἄς
ἀποστέλλονται στό ὄνομα*

Γρηγόρης Καλόμοιρος, στό λογαριασμό

485/00-231000 7114 τῆς ALPHA BANK,

ἢ μέ ταχυδρομική ἐπιταγή στό ἴδιο ὄνομα,

στή διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ.

Εὐχαριστοῦμε θερμά.

